

Randi Bergem og Gunnvor K. Bakke

Rapport nr. 43

**JordmoraHeim – mødrene sine
erfaringar**

Tittel	JordmoraHeim – mødrene sine erfaringar
Forfattarar	Randi Bergem og Gunnvor K. Bakke
Prosjektlei-ar	Randi Bergem
Sider	27
Prosjektnummer	17158
Prosjekttittel	JordmoraHeim
Finansiering	Virkemiddel for regional innovasjon (VRI); Norges Forskningsråd og Møre og Romsdal fylkeskommune
Ansvarlig utgivar	Møreforskning Volda
ISBN	978-82-7692-331-5
ISSN	1891-5981
Distribusjon	Open http://www.moreforsk.no/volda.htm http://www.hivolda.no/fou
Nøkkelord	Samhandling, innovasjon, helse- og omsorgsteneste, folkehelse, velferd

Frå 1. januar 2010 innførte Kvinneklinikken Helse Sunnmøre redusert liggetid ved føde- og barselsavdelingane. For førstegongsfødande med friske barn er liggetida tre dagar (60 timar) og for fleirgongsfødande med friske barn er liggetida etter fødsel to dagar (48 timar). Oppfølginga som mor og barn, dei første dagane etter fødsel, tidlegare fekk ved fødeavdelingar på sjukehusa, skal dei no få heime, og kommunane har ansvaret. I omlag eit år har alle fødekvinne i Volda og Ørsta fått heimebesøk av jordmor få dagar etter at dei er komne heim frå sjukehuset. Tilbodet har hatt namnet JordmoraHeim. JordmoraHeim er eit fellesprosjekt for kommunane Ørsta og Volda, og er eit samarbeid med Kvinneklinikken i Møre og Romsdal (Volda sjukehus og Ålesund sjukehus). For å kartlegge erfaringane med JordmoraHeim har Møreforskning, i samarbeid med helsestasjonane i Volda og Ørsta kommunar, gjennomført ei undersøking blant mødrene som har vore omfatta av ordninga. Rapporten formidlar mødrene sine erfaringar med JordmoraHeim.

© Forfattere/Møreforskning Volda

Forskriftene i åndsverkloven gjelder for materialet i denne publikasjonen. Materialet er publisert for at du skal kunne lese det på skjermen eller fremstille eksemplarer til privat bruk. Uten særskilt avtale med forfattere/Møreforskning Volda er all annen eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt så langt det har hjemmel i lov eller avtale med Kopinor, interesseorgan for rettshavere til åndsverk.

Innhald

Innleiing	6
Om spørjeundersøkinga	7
Formidling frå prosjektet.....	7
Resultat frå spørjeundersøkinga	8
Bakgrunnsinformasjon	9
Om liggetid	11
Om heimebesøket	13
Informasjon	17
Oppsummering.....	18
Vedlegg.....	20
Figurar	20
Informasjonsskriv	21
Spørjeskjema	22

Innleiing

Frå 1. januar 2010 innførte Kvinneklinikken Helse Sunnmøre redusert liggetid ved føde- og barselsavdelingane. For førstegongsfødande med friske barne er liggetida tre dagar (60 timar) og for fleirgongsfødande med friske barn er liggetida etter fødsel to dagar (48 timar). Oppfølginga som mor og barn, dei første dagane etter fødsel, tidlegare fekk ved fødeavdelingar på sjukehusa, skal dei no få heime, og kommunane har ansvaret.

Helsetilsynet legg vekt på at barselomsorga må betrast med tanke på å utvikle gode system for oppfølging, og det må skapast rutinar for god samhandling mellom fødeinstitusjonane og helsestasjonane i kommunane. Ørsta og Volda kommunar fekk midlar frå Helse- og omsorgsdepartementet til eit prosjekt, *JordmoraHeim*, der målet har vore å utvikle gode system for god oppfølging av kvinner som nettopp har født og dei nyfødde barna. Hovudføremålet med *JordmoraHeim* har vore å systematisere og kvalitetssikre barselomsorga ved helsestasjonane i Ørsta og Volda kommunar.

JordmoraHeim er eit fellesprosjekt for kommunane Ørsta og Volda, og er eit samarbeid med Kvinneklinikken i Møre og Romsdal (Volda sjukehus og Ålesund sjukehus). Jordmødrer ved helsestasjonane i dei to kommunane samarbeider om oppfølginga av kvinnene og barna rett etter fødselen. Det vil mellom anna seie at kommunejordmora i Ørsta kan følgje opp kvinner og barn i Volda og kommunejordmødrer i Volda kan følgje opp kvinner og barn i Ørsta kommune. På den måten kan jordmordressursane i dei to kommunane brukast meir optimalt i oppfølging av kvinner og barn etter fødsel.

Midlane som kommunane har fått (med Ørsta kommune som prosjekteigar) går til gjennomføring av prosjektet (dvs oppfølging av alle kvinner i dei to kommunane som får barn i løpet av prosjektperioden, om lag 230-240 fødselar per år). I tillegg til oppfølgingsarbeidet og utvikling av ein god modell for oppfølging, koordinering og samarbeid, var det ønskjeleg å dokumentere og systematisere det som vart gjort i prosjektet med tanke på å skape eit godt grunnlag for utvikling av barselomsorga, og for at ideane som prosjektet bygger på kan bli noko meir enn eit prosjekt.

Volda kommune søkte om VRI-midlar (Virkemiddel for regional innovasjon) for å finansiere den delen av prosjektet som handla om dokumentasjon og utviklingsarbeid. Møreforskning vart kopla til denne delen av *JordmoraHeim*.

Poenget med å kople forskning og forskingskompetanse til prosjektet, er mellom anna at forskarane skal bidra til at kommunane kan utvikle verktøy for og kunnskap om å dokumentere arbeidet som no vert gjort i barselomsorga i kommunane. Måla er:

1. å utvikle metodar for dokumentasjon (statistikkproduksjon, registreringssystem) av arbeidet som vert gjort, og bidra til utvikling av kompetanse knytt til korleis dokumentasjonen kan brukast med tanke på å betre barselomsorga i kommunane. Forskingsprosjektet skal såleis bidra til utvikling av arbeidsmåtar, prosedyrar og system som kan innlemmast i den ordinære barselomsorga i kommunane, det vil seie ut over prosjektperioden i sjølv oppfølgingsprosjektet.
2. at forskinga skal bidra til betre samhandlingsmåtar/modellar. Det skal gjerast gjennom å dokumentere samhandlingsprosessane mellom kommunane og mellom kommunane og foretaket. Det skal skape grunnlag for utvikling av føremålstenlege samhandlingsarenaer.

3. å bidra til meir fokus på forskings- og utviklingsarbeid knytt til jordmor- og helsesøstertjenester i regionen ut over det som er knytt til barselomsorga.

Innovasjonspotensial

Forskninga skal bidra til nye måtar å arbeide med barselomsorga på, og siktemålet er å betre barselomsorga. Potensialet for utviklingsarbeid i barselomsorga ligg både i dokumentasjonsarbeid som skal gjerast i samband med oppfølging av nyfødde barn og kvinner som nyleg har født, og gjennom å bidra til forskingsbasert kunnskap om samarbeidet som skjer mellom jordmørtjenesta i kommunane og samhandlinga mellom kommunane og helseforetaket.

Innovasjon kan vere å kombinere allereie kjente løysingar eller ressursar på nye måtar. Samhandling mellom kommunane og mellom kommunane og helseforetaket er eit innovativt grep fordi det handlar om å kombinere eksisterande ressursar på nye måtar, som skal betre barselomsorga.

Sosial innovasjon er eit omgrep som er relevant i vårt prosjekt. Omgrepet vert brukt med ulikt innhald, men ei tilnærming er at sosial innovasjon kan handle om å møte sosiale behov generelt, som til dømes i helsevesenet, eller det kan vere å skape tiltak for å betre situasjonen for visse grupper. I det prosjektet er det nære koplingar mellom samhandling og innovasjon. Samhandling kan i seg sjølv ha nyskapingselement i seg og vere innovativ, på same tid kan samhandling brukast til å skape nye system, tiltak og aktivitetar.

Om spørjeundersøkinga

Denne rapporten byggjer på ei spørjeundersøking blant mødrer (eitt skjema pr familie/barn) som har vore til tremånaderskontroll med sine barn i den perioden JordmoraHeim er gjennomført.¹ Dei har fått utdelt eit spørjeskjema når dei har vore på helsestasjonen (Ørsta eller Volda). Skjemaet har også vore fylt ut og levert inn på helsestasjonen. Innsamling av data har gått føre seg i perioden 1. juli 2012 til 15. juni 2013.

Spørjeskjemaet vart utforma i samarbeid mellom prosjektgruppa for JordmoraHeim (jordmødrer i dei to kommunane) og Møreforskning. Skjemaet inneheld spørsmål mellom anna om liggetid ved sjukehus ved fødsel, om erfaringar med JordmoraHeim (jf vedlagt skjema).

Av dei 197 (81 i Volda kommune og 116 i Ørsta kommune) som har fødd barn i løpet av perioden april 2012 til april 2013, er det 120 som har svart på spørjeskjemaet. Det vil seie at 61 prosent av dei som har fått barn i denne perioden, er med i spørjeundersøkinga.

Formidling frå prosjektet

Det vart laga ei facebook-side for JordmoraHeim der det vart lagt ut informasjon om prosjektet og anna relevant stoff. Det er formidla frå prosjektet både i regionalaviser (Sunnmørsposten) og lokalmedia (Møre, Møre Nytt og Næravisa). Elles er det skriva ein artikkel som er publisert på VRI (Virkemiddel for regional innovasjon) sine nettsider, og på Norges Forskningsråd sine nettsider. Arbeidet med facebook-sida og noko anna formidling i media, er finansiert av midlar frå VRI-media.

---

¹ Vi har ikkje oversikt over i kor mange tilfelle fedrar har vore med på tremånaderskontrollen, og eventuelt medverka i svarar. Spørsmåla i skjemaet er først og fremst retta mot kvinner som har fødd barn, og deira erfaringar med liggetid, heimebesøk osv.

Undervegs i prosjektet JordmoraHeim er det informert frå prosjektet og formidla resultat frå spørjeundersøkinga i møte med referansegruppa og i møte med politikarar i dei to kommunane. Resultat frå prosjektet er presentert for Levekårsutvalet i Ørsta kommune og i formannskapet i Volda kommune. I alt formidlingsarbeidet har det vore samarbeid mellom Ørsta og Volda kommunar og Møreforsking.

Det har vore fleire samarbeidsmøte mellom medlemmer i prosjektgruppa for JordmoraHeim og Møreforsking, der ulike sider ved dokumentasjon- og utviklingsarbeidet har vore tema. I tillegg til denne rapporten, som formidlar resultat frå spørjeundersøkinga blant mødrer/fedrer som har fått oppfølging gjennom JordmoraHeim, er det også skrive ein rapport om erfaringane med sjølv prosjektet JordmoraHeim. Rapporten kan ein få tilgang til ved å kontakte Volda kommune.

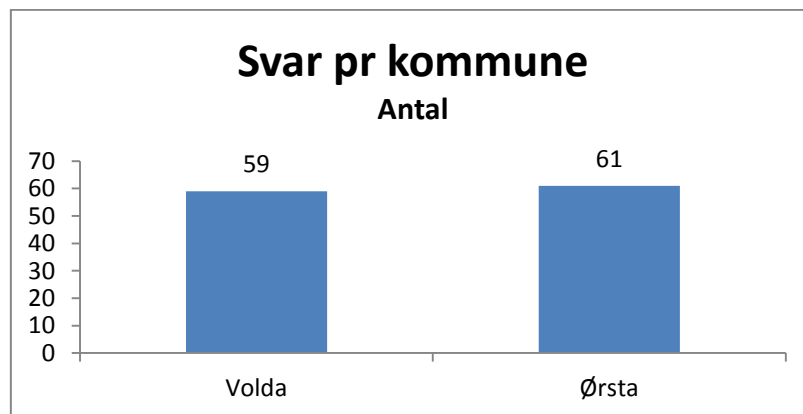
JordmoraHeim har vore eit interkommunalt samhandlingsprosjekt mellom kommunane Ørsta og Volda og Helse Møre og Romsdal, Kvinneklubben i Volda og Ålesund. Prosjektet tok sikte på å samarbeide om å gi nyfødde og barselkvinner oppfølging av kommunal jordmor innan to dagar etter heimkomst frå barselavdelinga. Oppfølgingstida var primært den første veka etter fødsel. Den nye familien slapp å reise tilbake til sjukehuset for anna enn legek kontroll eller høyrselstest, der dette ikkje var gjort. Ein sentral del av tilbodet i JordmoraHeim, var at jordmor gav rettleiing med tanke på stell av barnet, amming, psykiske reaksjonar i barseltid og tilknytingsprosessen.

I Helsetilsynet sin gjennomgang av barselomsorga i 2011 peiker tilsynet mellom anna på at tida mellom utskrivning til at kommunehelsetenesta tek kontakt, er for lang og for lite kvalitetssikra. Erfaringar frå prosjektet JordmoraHeim er at tida no er korta ned, på grunn av tidleg oppfølging frå kommunale jordmødrer etter fødsel.

Resultat frå spørjeundersøkinga

På sidene som følgjer vert data frå spørjeundersøkinga presentert og kommentert. Resultata har kanskje aller mest verdi for dei som på ulike måtar har vore involverte i prosjektet JordmoraHeim, men det er fleire tema i kartlegginga som er relevante også for andre.

Først presenterer vi bakgrunnsinformasjon om respondentane. Figuren nedanfor viser kor mange frå dei to kommunane som har svart på undersøkinga.

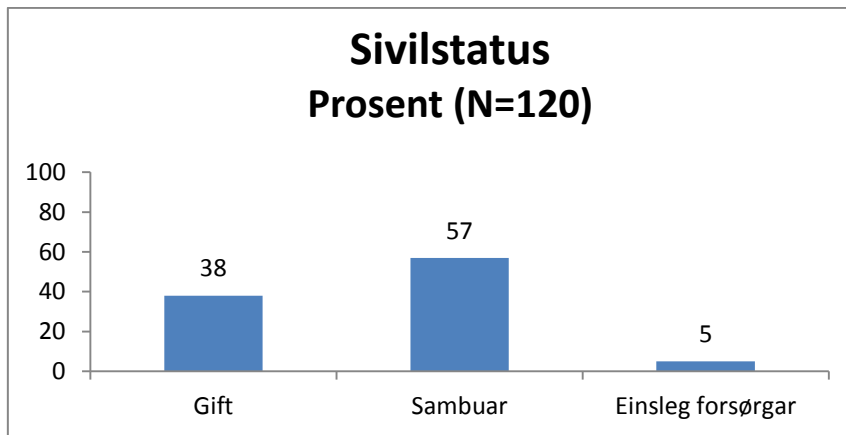
I alt er det 120 som har svart på undersøkinga, 59 mødrer i Volda og 61 mødrer i Ørsta. Til saman har 197 mødrer/barn vore på tremånaderskontroll i perioden undersøkinga har gått føre seg. I Volda er

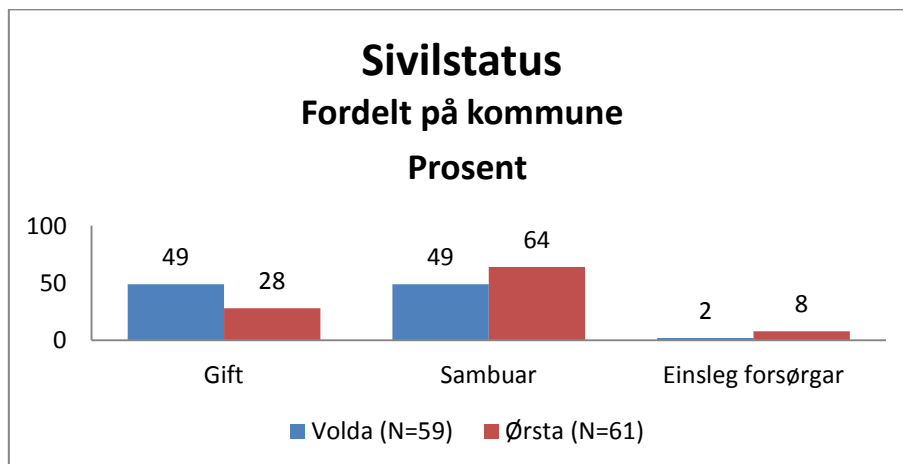
det 59 av 81 mødrer som har svart, medan det i Ørsta er 61 av 116 mødrer som har svart. Samla svarprosent er på 61.

Bakgrunnsinformasjon

Vi skal sjå litt på bakgrunnsinformasjon knytte til dei som er med i undersøkinga. Neste figur viser fordelinga når det gjeld sivilstatus.

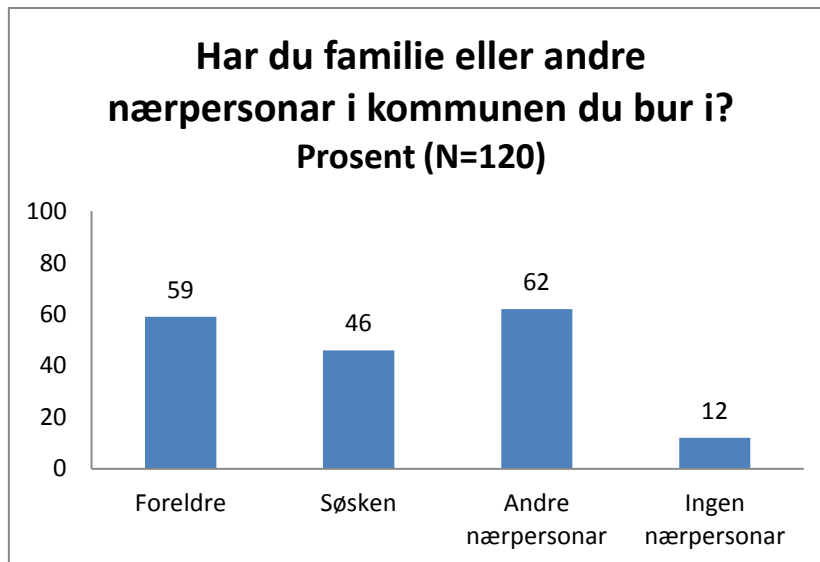

Vel halvparten (57 %) av mødrene er sambuarar, 38 prosent er gifte, og 5 prosent er einslege forsørgarar. Figuren nedanfor viser at det er ein viss skilnad mellom dei to kommunane når det gjeld sivilstatus.

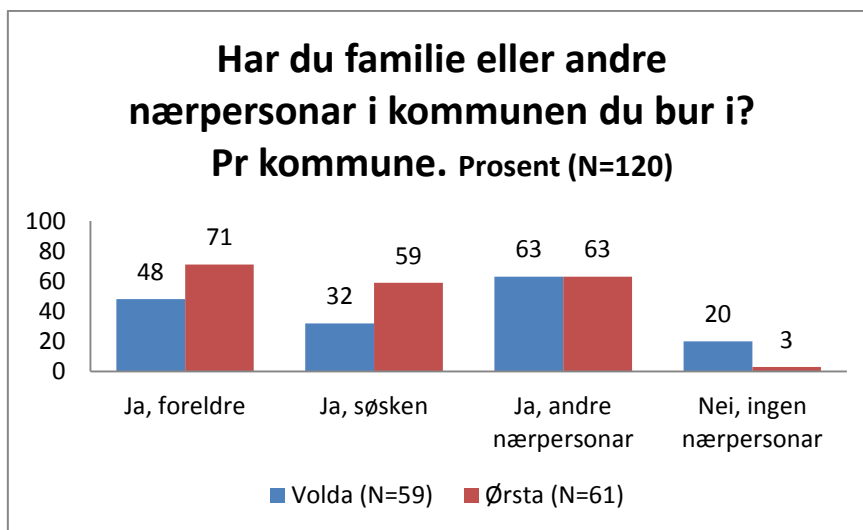

Av dei som har vore på tremånaderskontroll i denne perioden, er det ein noko større del gifte (49 %) i Volda samanlikna med Ørsta (28 %), der det er fleire sambuarar og einslege forsørgjarar.

For mange er det å få barn ein overgang i livet, og kan bringe både glede og sorger, som kan vere godt å dele med andre. Å ha nettverk rundt seg i ein slik situasjon, er godt for både foreldre og barn. Neste figur viser kor stor del av mødrene som har familie eller andre nærpersonar i kommunen dei bur i.

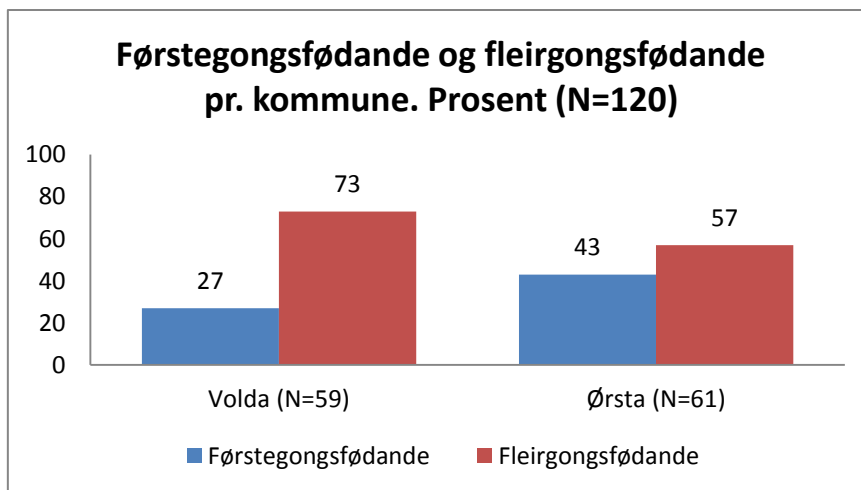

Godt over halvparten (59 %) har foreldre i same kommunen som dei sjølve bur i, knapt halvparten (46 %) har søsken i kommunen, medan 62 prosent har andre nærpersonar i kommunen dei bur i. Fleire av respondentane har både foreldre, søsken og andre nærpersonar i kommunen dei bur i. I alt 12 % svarer at dei ikkje har nokon nærpersonar i kommunen, og figuren nedanfor viser at det gjeld fleire i Volda kommune enn i Ørsta kommune.

Det ser ut til at dei som ikkje har nærpersonar i kommunen dei bur i opplever heimebesøket som endå viktigare enn dei som har familie eller andre nærpersonar rundt seg. 93 % av dei, medan mellom 89 og 84 prosent av dei som har foreldre, søsken eller andre nærpersonar vurderer heimebesøket som viktig.

JordmoraHeim er eit tilbod til alle føydande, altså både til førstegongsføydande og fleirgongsføydande. Figuren nedanfor viser kor stor del av dei som er med i undersøkinga som er førstegongsføydande og fleirgongsføydande.

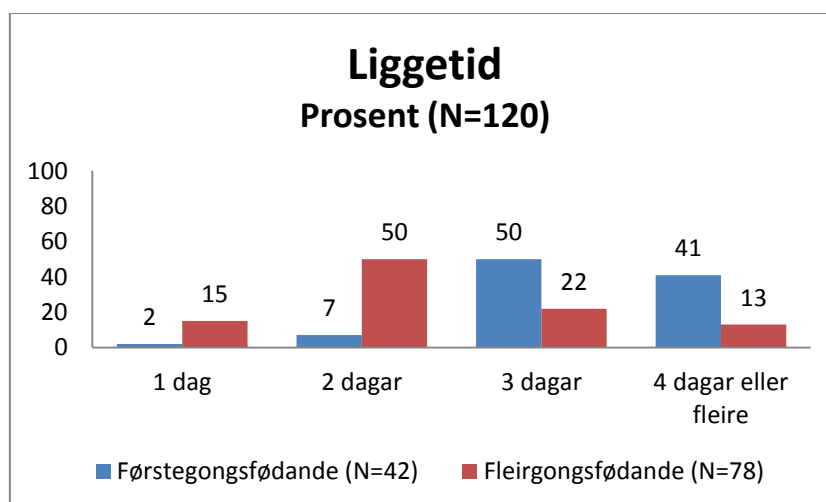
I alt er 35 prosent førstegongsfødande og 65 prosent av mødrene er fleirgongsfødande, og figuren viser at det er ein noko større del fleirgongsfødande i Volda (73 %) samanlikna med Ørsta (57 %) i perioden som JordmoraHeim er gjennomført.

Seinare i rapporten skal vi sjå at kva som er viktige sider ved JordmoraHeim vert vurdert litt ulikt utifrå om mødrene er førstegongsfødande eller fleirgongsfødande.

Blant dei som har svart på spørjeskjemaet, oppgir 114 av 120 mødrer Volda sjukehus som fødestad, medan seks fødte ved Ålesund sjukehus.

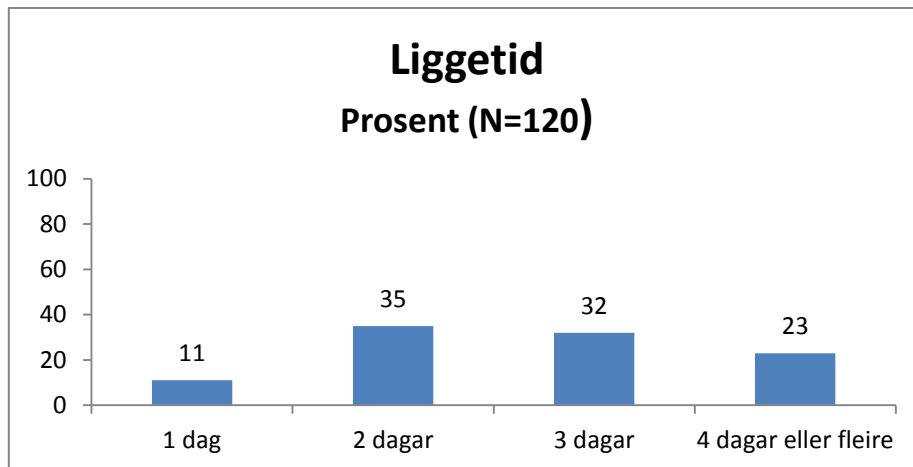
Om liggetid

Frå 1. januar 2010 innførte Kvinneklinikken Helse Sunnmøre redusert liggetid ved føde- og barselsavdelingane. For førstegongsfødande med friske barne er liggetida tre dagar (60 timar) og for fleirgongsfødande med friske barn er liggetida etter fødsel to dagar (48 timar). Redusert liggetid ved føde/barselavdelingane ved sjukehusa er det viktigaste utgangspunktet for å setje i gang prosjektet JordmoraHeim. Neste figur viser kor mange liggedøgn mødrene har hatt ved sjukehuset.

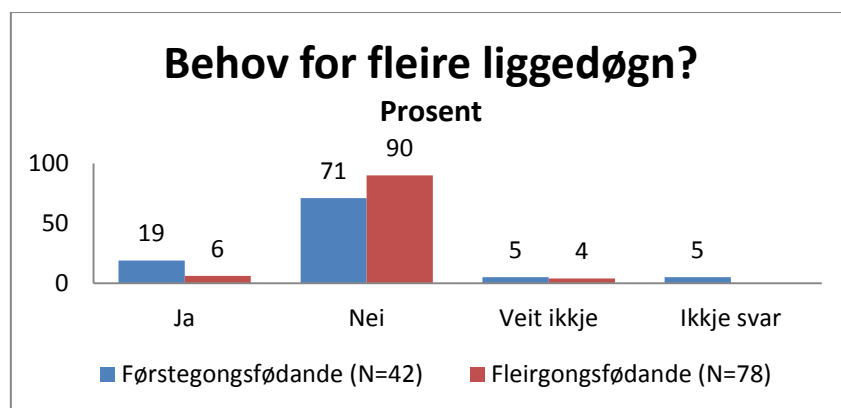

Halvparten av dei fleirgongsfødande har liggetid på to dagar, 15 prosent har reist heim etter ein dag, medan 35 prosent har vore på føde/barselavdelinga tre dagar eller fleire. Halvparten av dei førstegongsfødande har reist heim etter tre dagar, 41 prosent har vore der fire dagar eller fleire, medan berre ni prosent av dei førstegongsfødande har reist heim etter ein eller to dagar. Tala viser

at liggetida i stor grad er i samsvar med det som Kvinneklinikken Helse Sunnmøre har som norm for liggetid for førstegongsfødande og fleirgongsfødande.

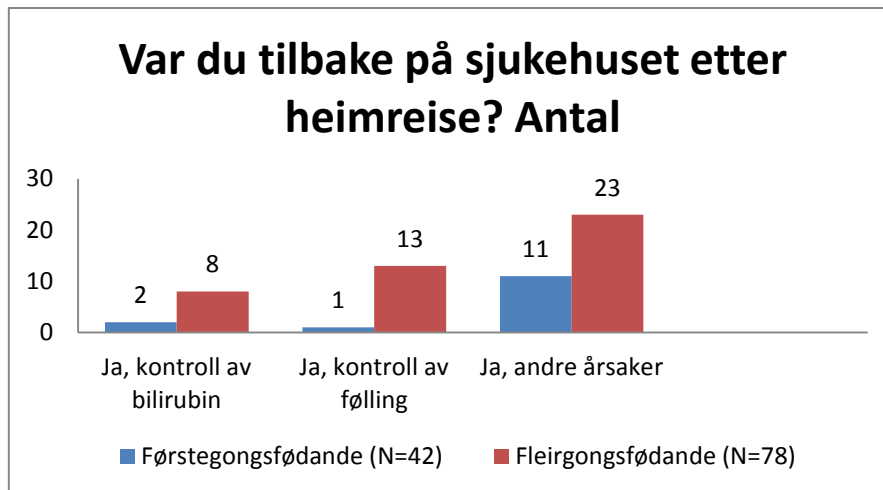

Mødrene vart spurde om dei hadde behov for lengre liggetid.

Dei fleste mødrene, både førstegongsfødande (71 %) og fleirgongsfødande (90%) seier at dei ikkje hadde behov for å vere på føde/barselavdelinga lengre enn dei var. Men det er altså ein viss skilnad mellom førstegongsfødande og fleirgongsfødande med tanke på behovet for lenger liggetid. I alt 19 prosent av dei førstegongsfødande, medan berre seks prosent av dei fleirgongsfødande hadde behov for fleire liggedøgn. Årsakene til at dei hadde behov for fleire liggedøgn, var mellom anna at amminga ikkje var skikkeleg i gang, at dei var slitne og at barnet skulle ha lysbehandling for gullsott. Dei fleste som hadde behov for lengre liggetid fekk det.

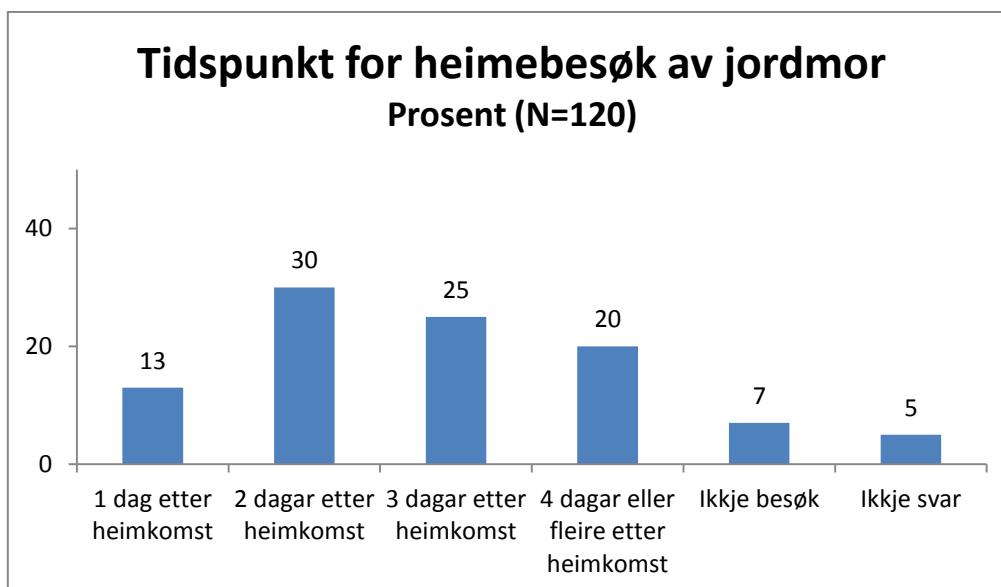
I og med at liggetida no er korta ned, kan det vere nødvendig for somme å kome tilbake til sjukehuset for kontroll. Neste figur viser kor mange det gjeld, og kva som var årsakene til at dei måtte tilbake på sjukehuset for kontroll.

Kontroll av bilirubin og følling er relativt vanlege årsaker til kontroll ved sjukehuset. Andre årsaker er kontroll av vekt hos barnet, hørselstest, for å møte barnelegen og legeundersøking av mor.

Om heimebesøket

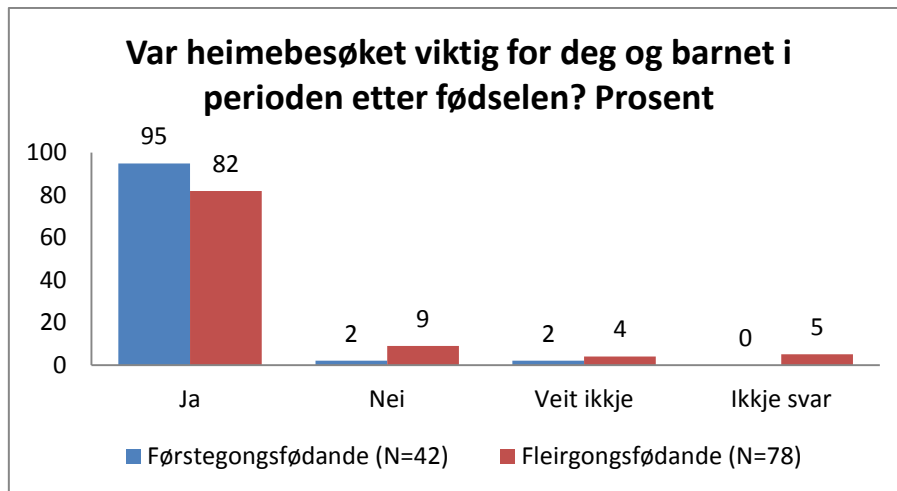
Denne delen av rapporten formidlar mødrene sine vurderingar av ulike sider ved heimebesøket. Med innføring av redusert liggetid ved føde- og barselsavdelinga, er liggetida for førstegongsfødande med friske barn tre dagar (60 timar), og for fleirgongsfødande med friske barn er liggetida etter fødsel to dagar (48 timar). I prosjektet JordmoraHeim er det eit mål at jordmor skal komme på heimebesøk innan to dagar etter heimkomst frå sjukehuset. Figuren nedanfor viser kor mange dagar etter at dei kom heim jordmora kom på besøk.

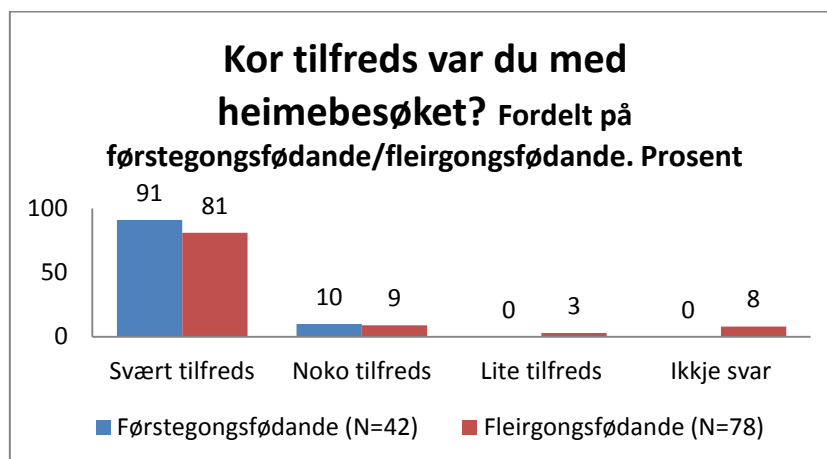
I alt 43 prosent fekk besøk av jordmor innan to dagar etter heimkomst frå sjukehuset, 25 prosent fekk besøk tredje dagen, medan 20 prosent fekk besøk fjerde dagen eller seinare etter heimkomst. Til saman har altså 68 prosent fått besøk innan tre dagar etter dei kom heim frå sjukehuset. Somme har ikkje fått besøk før tredje eller fjerde dagen. I dei fleste tilfella har det samanheng med at dei har kome heim frå sjukehuset rett før ei helg, og i og med at jordmor ikkje gjennomfører heimebesøk i helgene, vil det då gå opptil fire dagar før dei har fått besøk av jordmor. Hovudintrykket er at dei

fleste har fått besøk av jordmor så kort tid etter heimkomst som det har vore mogleg å få til med tanke på tilpassing til helgar o.l.

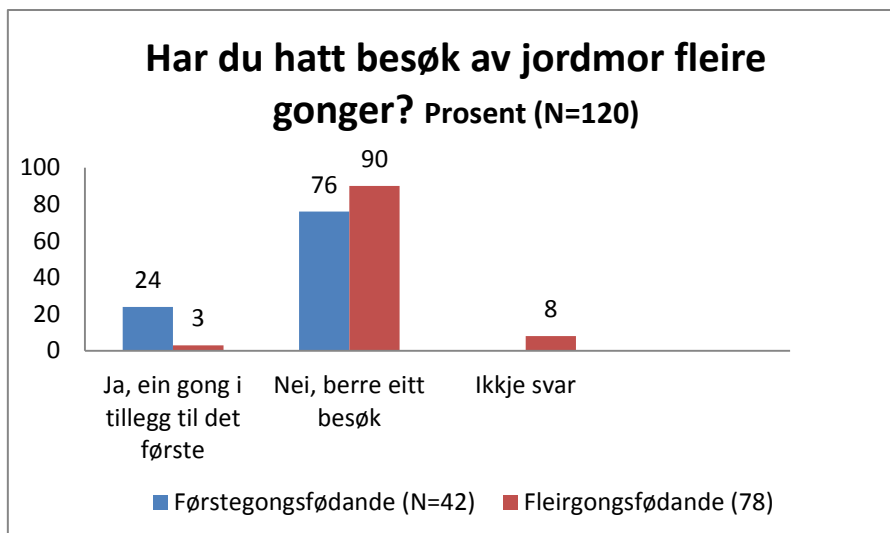
Neste figur viser mødrene sine vurderingar av om heimebesøket var viktig.

Dei fleste meiner at heimebesøket var viktig, 95 prosent av dei førstegongsføddande og 82 prosent av dei fleirgongsføddande. Ikkje uventa, er det ein litt større del av dei førstegongsføddande som vurderer heimebesøket som viktig, samanlikna med dei fleirgongsføddande. I tillegg til å spørje om heimebesøket var viktig, spurde vi kor tilfredse dei var med besøket.

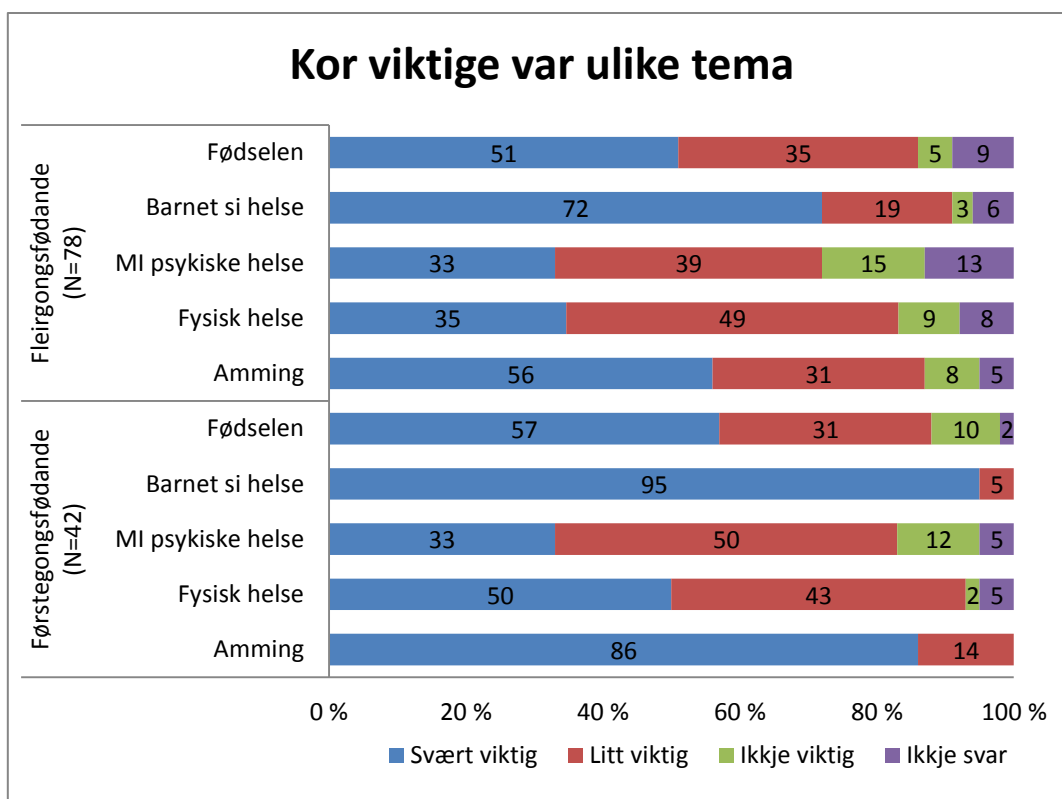

Figuren viser at dei aller fleste (91 % og 81 %) er svært tilfredse med heimebesøket. Igjen ser vi at det er ein viss skilnad mellom førstegongsføddande og fleirgongsføddande med tanke på deira vurderingar av heimebesøket. Skilnaden mellom dei to gruppene har truleg samanheng med at dei førstegongsføddande er i ein heilt ny situasjon, som nybakte foreldre, og har fleire spørsmål og dermed endå større behov for å snakke med jordmødrene enn fleirgongsføddande har. Men sjølv om det er skilnad mellom dei to gruppene, viser tala at dei aller fleste, både førstegongsføddande og fleirgongsføddande, opplever besøket som viktig og at dei er svært tilfredse med heimebesøket.

Somme har hatt besøk av jordmor ein gong i tillegg til det første heimebesøket. Det gjeld 24 prosent av dei førstegongsfødande og 3 prosent av dei fleirgongsfødande. I fleire av desse tilfella er det allereie ved det første heimebesøket avtalt at jordmor skal kome tilbake.

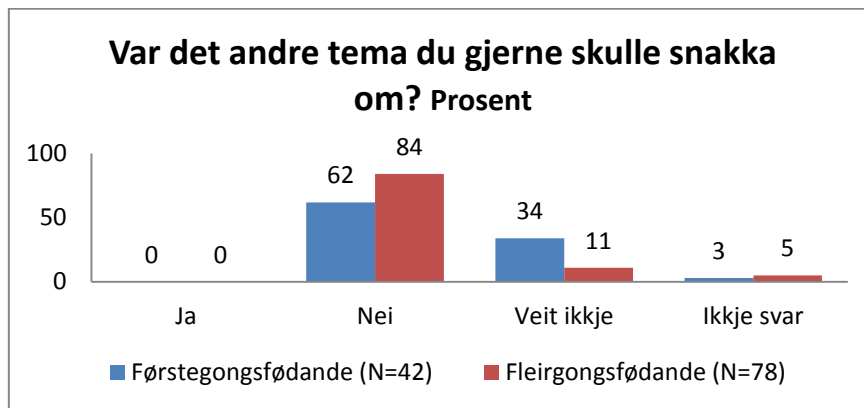
Ved heimebesøket er jordmødrene førebudde på å snakke om tema som fysisk og psykisk helse hos mor/far og barn, om amming og om fødselen. Elles er det mogleg å ta opp andre spørsmål og tema som kvar enkelt mor/far har behov for å snakke med jordmora om. I undersøkinga vart mødrene spurde om kor viktig det var å snakke om dei ulike tema.

Tala viser at alle tema som er oppe i samtalen er viktige å snakke om. Men barnet si helse og amming er dei to tema som aller flest synest er svært viktig å snakke med jordmora om. Eiga helse, og særleg psykisk helse, er det temaet som flest svarer at det ikkje er viktig å snakke med jordmora om, 15

prosent av dei fleirgongsfødande og 12 prosent av dei førstegongsfødande meiner det. Uavhengig av tema, er det litt fleire blant dei førstegongsfødande enn blant dei fleirgongsfødande som vurderer det som svært viktig å snakke med jordmora om dei tema som vert tekne opp. Amming, barnet si helse, eiga helse og fødselen er tema som alle mødrene har behov for å snakke om, men vi ser altså at behovet, ikkje uventa, er størst hos dei førstegongsfødande.

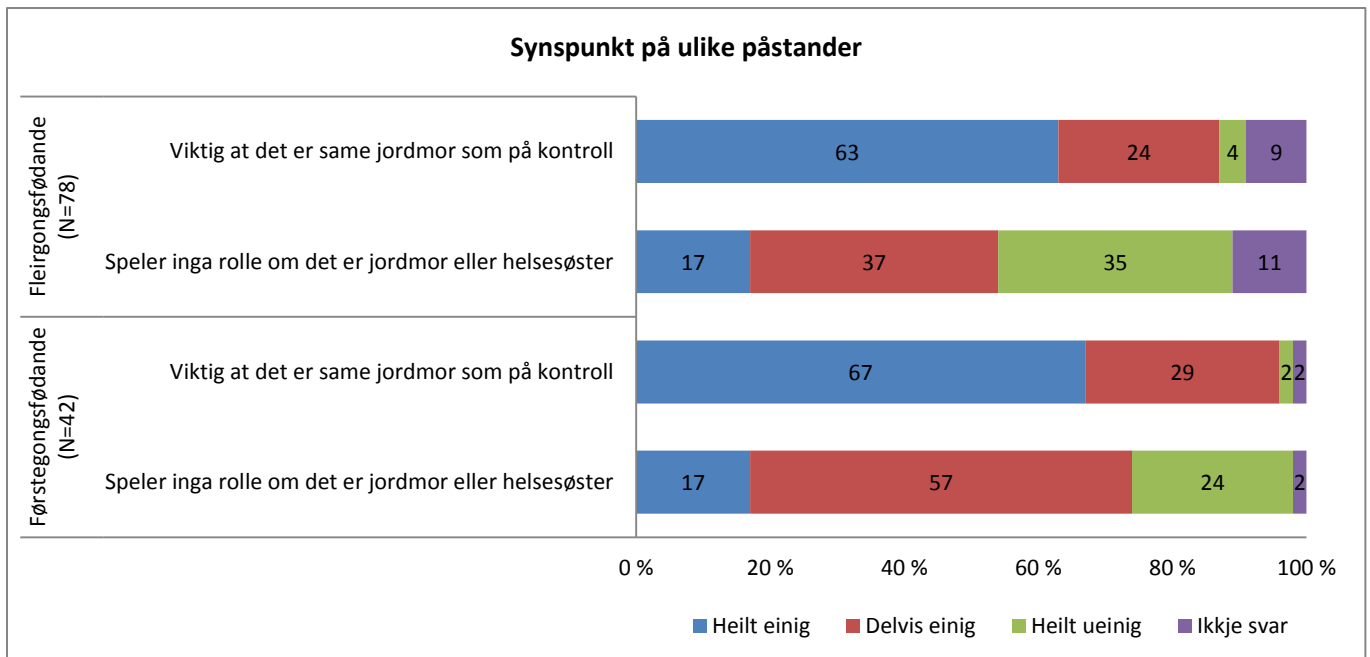
Mødrene vart spurde om det var andre tema dei gjerne skulle ha snakka om, men som ikkje vart tekne opp i samtalen med jordmora, og figuren nedanfor viser svara på det spørsmålet.

Ingen svarer ja på spørsmålet om det er andre tema som skulle vore snakke om, men ein såpass stor del som 34 prosent av dei førstegongsfødande svarer 'veit ikkje'. Det kan bety at dei kanskje tenker at det er tema som burde vore oppe i samtalen, men at dei er usikre på kva det eventuelt skulle vore. På den eine sida må jordmødrene vere merksame på det, til dømes ved at dei vurderer om det er fleire tema som kan vere aktuelle, og ved at dei oppmodar mødrene til å tenke over om det er spesielle tema og spørsmål dei har behov for å snakke med jordmora om. På den andre sida kan det vere like viktig at jordmødrene medverkar til å skape tryggleik ved at dei formidlar at dei nybakte mødrene truleg gjer det som er godt nok, og at det i dei aller fleste tilfella er liten grunn til å bekymre seg over situasjonen til barnet.

Familiar med nyfødde barn skal ha besøk av helsesøster innan to veker etter fødselen, den ordninga gjeld framleis, og kjem altså i tillegg til tilbodet om JordmoraHeim. I spørjeundersøkinga vart respondentane presenterte for nokre påstandar som dei skulle ta stilling til. Det gjaldt mellom anna om det spela noka rolla om det var jordmor eller helsesøster som kom på det første heimebesøket, og om det var viktig at det var den jordmora dei hadde gått til kontroll hos i svangerskapet som også kom på heimebesøk. Resultat går fram av figuren nedanfor.

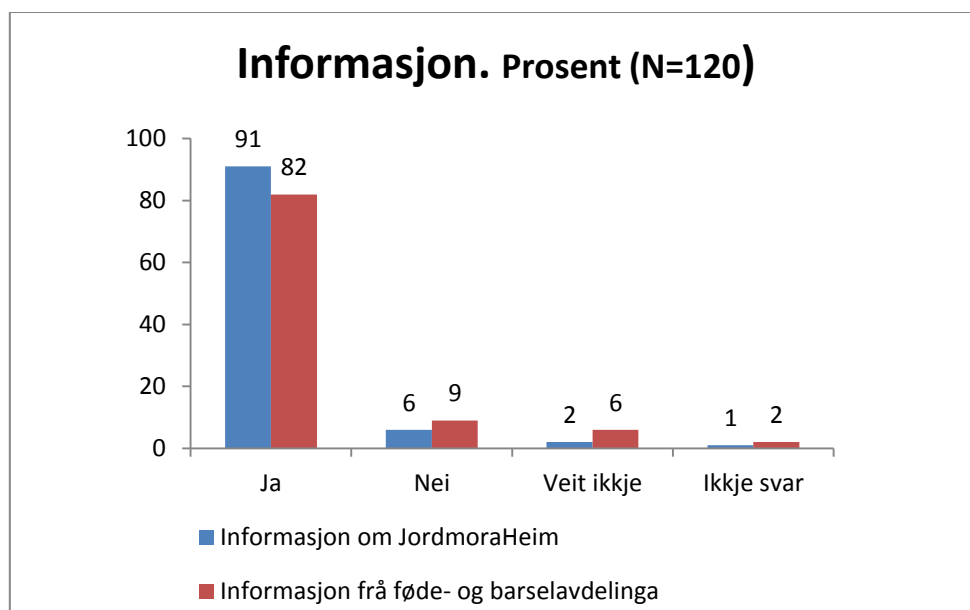

Mødrene synest det er viktig at jordmora som kjem på heimebesøk er den same som dei gikk til svangerskapskontroll hos, samstundes er dei opne for at helsesøster kan kome på det første heimebesøket. Samanlikna med fleirgongsføddande er førstegongsføddande meir opptekne av at det er jordmor som kjem på det første heimebesøket. Det kan vere at dei opplever det som tryggare at det er jordmor, ikkje helsesøster, som kjem på besøk så tidleg etter fødselen.

Informasjon

Det vart laga ein brosjyre om tilbodet JordmoraHeim, og brosjyren vart delt ut til alle gravide. Under opphaldet på føde/barselavdelinga vert det også delt ut informasjon. I spørjeundersøkinga vart mødrene spurde om dei hadde fått denne informasjonen.

Dei aller fleste svarer at dei har fått informasjonen om tilbodet JordmoraHeim (91 %) og informasjonen frå føde- og barselavdelinga (82 %). Vi veit ikkje kor godt dei kjende til tilbodet, men

dei hadde i alle fall registrert tilbodet om at jordmor ville ta kontakt like etter at dei kom heim frå sjukehuset.

Oppsummering

Frå 1. januar 2010 innførte Kvinneklinikken Helse Sunnmøre redusert liggetid ved føde- og barselsavdelingane. For førstegongsfødande med friske barne er liggetida tre dagar (60 timar) og for fleirgongsfødande med friske barn er liggetida etter fødsel to dagar (48 timar). Oppfølginga som mor og barn, dei første dagane etter fødsel, tidlegare fekk ved fødeavdelingar på sjukehusa, skal dei no få heime, og kommunane har ansvaret. Endringane i liggetid i samband med fødsel er utgangspunktet for at Volda og Ørsta kommunar sette i gang prosjektet JordmoraHeim. Prosjektet har vore eit fellesprosjekt for kommunane Ørsta og Volda, og eit samarbeid med Kvinneklinikken i Møre og Romsdal (Volda sjukehus og Ålesund sjukehus). Møreforskning har gjennomført ei spørjeundersøking blant kvinner som har motteke tenester som eit ledd i JordmoraHeim. Denne rapporten har formidla kvinnene sine erfaringar med tilbodet, og hovudfunna i undersøkinga kan oppsummerast slik:

- Over halvparten (55 %) av kvinnene har vore på sjukehuset tre dagar eller fleire. Det vil seie at mange har fått lenger liggetid enn dagens norm seier at dei skal ha. Det forklarar også kvifor svært få seier at dei har hatt behov for fleire liggedøgn enn dei fekk i samband med fødselen. I dei få tilfella kvinner har gitt uttrykk for behov for lenger liggetid, galdt det først og fremst førstegongsfødande.
- Somme har vore tilbake på sjukehuset etter heimreise. I dei fleste tilfella dreia det seg om kontroll av bilirubin og/eller følling, hørselstest, vektkontroll og legeundersøking av mor.
- I alt 68 prosent av kvinnene fekk heimebesøk av jordmor innan tre dagar etter at dei kom heim frå sjukehuset, medan 20 prosent fekk besøk den fjerde dagen. Dei fleste har altså fått besøk av jordmor frå kommunen så kort tid som det har vore mogleg å få til med tanke på tilpassing for helgar o.l.
- Samla er det 87 prosent av kvinnene som vurderer heimebesøket som viktig (95 % av dei førstegongsfødande, og 82 % av dei fleirgongsfødande).
- I alt 84 prosent (91 % av dei førstegongsfødande og 81 % av dei fleirgongsfødande) var svært tilfredse med heimebesøket.
- Det er altså ein viss skilnad mellom førstegongsfødande og fleirgongsfødande med tanke på korleis dei vurderer heimebesøket, men dei aller fleste, både førstegongsfødande og fleirgongsfødande, opplever besøket som viktig og at dei er svært tilfredse med heimebesøket.
- I samtalen mellom kvinnene og jordmødrene vert det mellom anna snakka om fysisk og psykisk helse hos mor/far og barn, om amming og om fødselen. Alle tema som vert tekne opp i samtalen er viktige å snakke om, slik kvinnene vurderer det. Men barnet si helse og amming er dei to tema som aller flest synest det er svært viktig å snakke med jordmora om.
- Det er nødvendig å snakke om konkrete tema, som er nemnde i punktet ovanfor. Men vårt inntrykk er at også samtalen mellom kvinnene og jordmor i seg sjølv medverkar til å gi tryggleik og støtte som er viktig for kvinnene i ein slik situasjon.

Ut over dei gode erfaringane kvinnene har med prosjektet, har JordmoraHeim har ført til tidleg og god dialog mellom sjukehusa og Volda og Ørsta kommunar med tanke på kvinner som vert utskrivne, og som skal ha heimebesøk av jordmor frå ein av kommunane. Det gir grunnlag for føremålstenleg planlegging og tidleg innsats overfor kvinner som nyleg har fødd barn og barna. Prosjektet har også

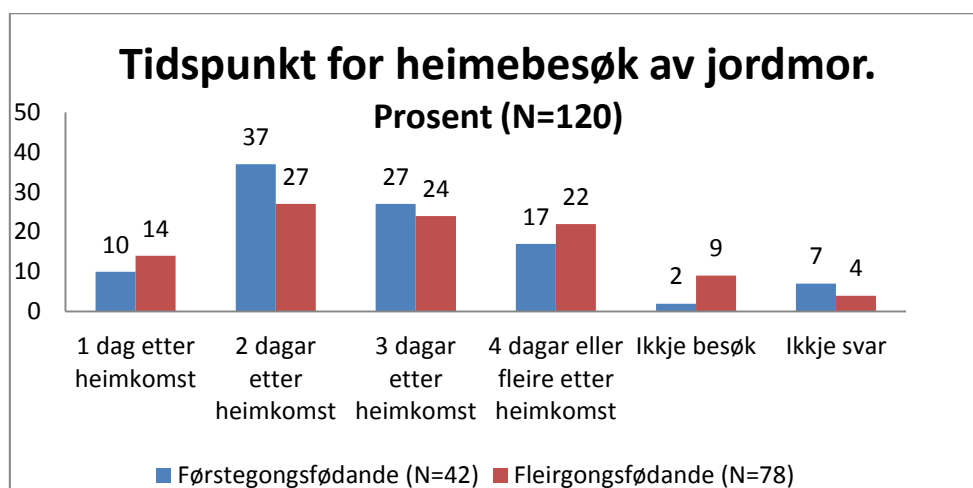
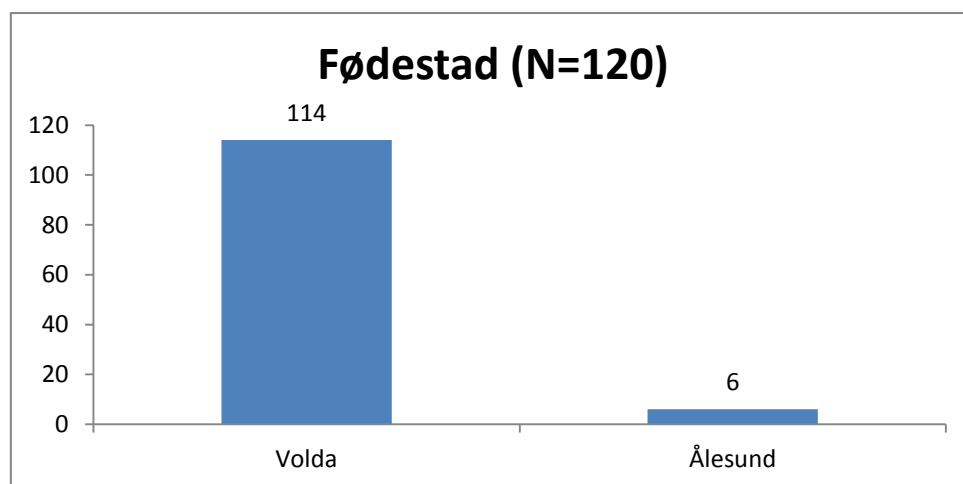
medverka til god samhandling mellom Ørsta og Volda kommunar, både om oppfølging av kvinner og barn, og når det gjeld utvikling av jordmortenesta og andre tenester ved helsestasjonane. Så langt, ser det likevel ut til at behovet for å utveksle jordmødrer på tvers av kommunane har vore relativt lite i den perioden prosjektet har gått.

Tidleg heimebesøk av jordmor medverkar til tryggleik for mor og barn, og gir ein god start for barnet. Såleis har Jordmoraheim vore eit viktig bidrag for betre folkehelse!

Vedlegg

Figurar

Eit par relevante figurar, i tillegg til dei som er omtala i sjølve rapporten.

Informasjonsskriv

Volda kommune

Ørsta kommune

JordmoraHeim

Evaluering ved tre måneders-kontrollen

JordmoraHeim er eit fellesprosjekt for kommunane Ørsta og Volda, og er eit samarbeid med Kvinneklinikken i Møre og Romsdal (Volda sjukehus og Ålesund sjukehus). Jordmødrer ved helsestasjonane i dei to kommunane samarbeider om oppfølginga av kvinnene og barna rett etter fødselen. Det vil mellom anna seie at kommunejordmora i Ørsta kan følgje opp kvinner og barn i Volda og kommunejordmødrer i Volda kan følgje opp kvinner og barn i Ørsta kommune. På den måten kan jordmordressursane i dei to kommunane brukast meir optimalt i oppfølging av kvinner og barn etter fødsel.

Føremålet med denne evalueringa, som vi ber deg vere med i, er at oppfølginga av kvinner og barn skal bli best mogleg. Difor er det viktig å få tilbakemelding frå kvinnene om deira erfaringar med JordmoraHeim. Vi set stor pris på om du kan ta deg tid til å svare på spørsmåla i spørjeskjemaet.

Det skal skrivast ein rapport om erfaringane med JordmoraHeim. Resultata frå evalueringa skal også formidlast i møte med tilsette ved føde/barselavdelingane, politikarar, jordmødrer og andre tilsette ved helsestasjonar i andre kommunar.

Volda kommune og Møreforskning samarbeider om evalueringa, og dei som er involverte i JordmoraHeim har teieplikt. Prosjektet er meldt til Norsk samfunnsvitskapleg datateneste. All informasjonen du gir vert behandla konfidensielt. Prosjektet skal vere avslutta i april 2013 og data frå prosjektet vil etter det bli arkivert i anonymisert form. Det inneber mellom anna at datagrunnlaget som indirekte kan identifisere personar vert sletta. Deltaking i undersøkinga er frivillig. Vi minner likevel om at du, ved å svare, kan gi eit viktig bidrag til å betre arbeidet med oppfølging av kvinner og barn etter fødsel.

Når du har fylt ut skjemaet, kan du legge det i konvolutten og levere det til personalet ved helsestasjonen.

Dersom du har spørsmål eller kommentarar, kan du ta kontakt med personalet ved helsestasjonen, eller Randi Bergem v/Møreforskning mobil 48 15 72 71.

På førehand takk ☺

JordmoraHeim

1. Kva kommune bur du i? Set eitt kryss

- Volda Ørsta

2. Set kryss ved kategorien som gjeld deg. Set berre eitt kryss

- Eg er førstegongsfødande Eg er fleirgongsfødande

3. Sivilstatus

- Gift Sambuar Skilt/separert Einsleg forsørgar

4. Har du familie eller andre nærpersonar i kommunen du bur i? Set eitt eller fleire kryss

- Ja, eg har foreldre i same kommunen
- Ja, eg har søsken i same kommunen
- Ja, eg har andre nærpersonar som eg har god kontakt med, og som bur i same kommunen
- Nei, eg har korkje foreldre, søsken eller andre nærpersonar i kommunen eg bur i

5. Kva sjukehus fødde du ved? (gjeld siste fødselen) Set berre eitt kryss

- Volda sjukehus Ålesund sjukehus

6. Kor mange dagar var du på fødeavdelinga etter fødselen (utanom den dagen du fødde)? Set berre eitt kryss

- 1 dag
- 2 dagar
- 3 dagar
- 4 dagar eller fleire

7. Opplevde du sjølv behov for å vere der lenger? Set berre eitt kryss

- Ja
- Nei
- Veit ikkje

8. Dersom du svarte ja på spørsmål 7: Fekk du tilbod om å vere på fødeavdelinga lenger? Set berre eitt kryss

- Ja
- Nei
- Hugsar ikkje

9. Dersom du svarte ja på spørsmål 7, kvifor opplevde du behov for å vere på fødeavdelinga lenger? Set eitt eller fleire kryss

- Amminga var ikkje skikkeleg i gang
- Eg var svært sliten
- Barnet gikk mykje ned i vekt
- Lysbehandling/gullsott
- Andre årsaker

10. Var du tilbake på føde/barselavdelinga på sjukehuset etter heimreise? Set eitt eller fleire kryss.

- Ja, eg var tilbake for kontroll av bilirubin hos barnet
- Ja, eg var tilbake for kontroll av følling hos barnet
- Ja, eg var tilbake for kontroll av andre årsaker. Kva? _____
- Nei, eg var ikkje tilbake på føde/barselavdelinga etter eg kom heim

11. Når fekk du heimebesøk av jordmor? Set berre eitt kryss

- Dagen etter eg kom heim
- To dagar etter eg kom heim
- Tre dagar etter eg kom heim
- Fire dagar eller fleire etter eg kom heim
- Eg har ikkje hatt heimebesøk av jordmor etter fødselen

12. Er jordmora som kom på heimebesøk jordmor i din kommune? Set berre eitt kryss

- Ja
- Nei

Veit ikkje

13. Hadde du vore i kontakt med den same jordmora tidlegare, t.d. i samband med svangerskapskontroll?
(Dersom du er fleiregongsfødande, skal du svare utifrå siste svangerskap/fødsel) **Set berre eitt kryss**

Ja

Nei

Veit ikkje

14. Kor viktig var det å snakke om dei tema som vart tekne opp ved heimebesøket? Set eitt kryss på kvar line.

	Svært viktig	Litt viktig	Ikkje viktig
Amming	☐	☐	☐
Mi fysiske helse	☐	☐	☐
Mi psykiske helse	☐	☐	☐
Barnet si helse	☐	☐	☐
Fødselen	☐	☐	☐
Andre tema. Kva? _____	☐	☐	☐

15. Var det tema du gjerne skulle snakka med jordmora om som ikkje vart tekne opp? Set berre eitt kryss.

Ja

Nei

Veit ikkje

16. Dersom du svarte ja på spørsmål 15. Kva tema skulle du gjerne snakka med jordmora om? Skriv her:

17. Var heimebesøket av jordmora viktig for deg og barnet ditt i perioden etter fødselen? Set berre eitt kryss.

- Ja
- Nei
- Veit ikkje

18. Dersom du svarte ja på spørsmål 17: Kvifor var besøket viktig? Skriv her:

19. Dersom du svarte nei på spørsmål 17: Kvifor var besøket ikkje viktig? Skriv her:

20. Kor tilfreds var du med heimebesøket av jordmora? Set berre eitt kryss

- Svært tilfreds
- Noko tilfreds
- Lite tilfreds
- Ikkje tilfreds

21. Har du hatt heimebesøk av jordmor fleire gonger etter det første heimebesøket? Set berre eitt kryss

- Ja, èin gong i tillegg til første heimebesøket
- Ja, to gonger i tillegg til det første heimebesøket
- Nei, eg har hatt besøk av jordmor berre èin gong
- Veit ikkje

22. Ta stilling til påstandane nedanfor: (Set eitt kryss ved kvar påstand)

	Heilt einig	Delvis einig	Heilt ueinig
Det var svært bra at det var jordmor som kom på det første heimebesøket rett etter at eg kom heim	☐	☐	☐
Det spelar inga rolle om det er jordmor eller helsesøster som kjem på det første heimebesøket etter fødselen	☐	☐	☐
Jordmora som kjem på det første heimebesøket bør vere den jordmora eg går til kontroll hos i svangerskapet	☐	☐	☐

23. Ta stilling til spørsmåla om informasjon. Set eitt kryss ved kvart av spørsmåla

	Ja	Nei	Veit ikkje
Fekk du informasjon om JordmoraHeim i løpet av svangerskapet?	☐	☐	☐
Fekk du med deg heim skriftleg informasjon (partogram, utskrivingsnotat) frå fødsel- og barseloppaldet på sjukehuset?	☐	☐	☐

TAKK FOR AT DU TOK DEG TID TIL Å SVARE!

MØREFORSKING

MØREFORSKING VOLDA
Postboks 325, NO-6101 Volda

Telefon +47 70 07 52 00
Telefaks +47 70 07 52 01

moreforskning@moreforsk.no
www.moreforsk.no

HØGSKULEN I VOLDA

HØGSKULEN I VOLDA
Postboks 500, NO-6101 Volda

Telefon +47 70 07 50 00
Telefaks +47 70 07 50 01

postmottak@hivolda.no
www.hivolda.no